

244 Veszélyes sárga seb a Tábor-hegy oldalában

Két év múlva megszüntetik Óbudán az agyagbányászt

Előre kívánczok a tanácsi előadó megjegyzése: »Lelkiismeretesen dolgozó, éber Természetvédelmi Hivatalunk van. Csodálkozom, hogy ezt a tájcsúfítást nem vette észre.«

Talán azért nem, mert annyira szem előtt van. Aki az óbudai Tábor-hegyre tekint Pest felől, látja a sárgán világitó sebhelyet a villákkal, családi házakkal teli domb oldalán. A Budai Téglá- és Cserépipari Vállalat 2-es számú gyárának gépei harapdálják itt ma is a hegyoldalt, amelyek elhordása már a múlt században elkezdődött.

A változó, fiatalodó Óbuda leendő központja a téglagyár és a Duna között terül majd el. Az apró, rozoga földszintes házak helyébe modern lakóházak, toronyépületek kerülnek. S ebből a központból a nyugati irányú kilátás e sárga agyagödörre esik majd. Az emberek széperzékét, a táj harmóniáját sértő disszonancia!

Az óbudaiak ezreiben vetődött fel az elmúlt években a jogos kérdés: vajon miért nem szüntetik meg itt végleg a téglagyártást, miért nem rendezik a területet? A vita, a harc azonban különösen ez év nyarán és őszén lángolt fel, amelyről itt most részletesen beszámolunk.

Az óbudaiak közül sokan emlékeznek még arra, hogy a bányatelep — egykori Bohntéglagyár — megszüntetésére már 1928-ban határozatot hoztak. A városatárk azonban, valami okból, évről évre meghosszabbították működési engedélyt. A bánya leállítását a szakemberek is sürgették és sürgetik ma is. A Népi Ellenőrzési című folyóiratban dr. Gabos György, az EM. Földmérő és Talajvizsgáló Vállalat igazgatója e témához szólva a többi között így ír levelében: »Szó sincs arról, hogy a további bányászatkodás helyét és kihatásait illetően vita lenne. Minden érdekelt műszaki egyetért abban, hogy itt az agyagbányászatkodást évtizedekkel ezelőtt, de legkésőbb a második világháború után le kellett volna állítani és az 1-es számú téglagyári gödör feltöltéséhez hasonlóan a jelenleg is művelés alatt álló 2-es számú bányagödört is fel kellett volna tölteni, területét rendezni.«

„Mint a lávafolyam“...

A műszakiak azonban nem annyira a tájvédelem, hanem a bánya veszélyessége miatt sürgették a bánya bezárását, illetve áttelepítését. Néhány hónappal ezelőtt például 67 tábor-hegyi lakos így írt a KNEB-hez küldött beadványában: »A téglagyár körüli terület 500—600 méter hosszban csúszik, szakad, s mint egy lávafolyam elöntötte a felső művelési területet, úgy, hogy most már a megszüntetett alsó nagy falat robbantják, mely újabb csúszás előidézője lehet. A csúszások veszélyeztetik a Máramarosi utat, ahol autóbusz jár, az óvodát, később az Erdőalja úti iskolát is...«

A bányagödör szakadék szélén állunk a nyugdíjas Schneider István bácsival. Házát, amelyet 18 évvel ezelőtt épített, 20—30 méteres földszív választja el a szakadéktól. A ház falán repedés, a földszív mélyreható nyílások. Az eső és talajvíz behatolt ezekbe a nyílásokba és a csúszós, kemény kékagyagon a laza rétegek néha megindulnak, csúsznak, hömpölyögnek lefelé.

Egy lakóházat már lebontottak. Schneiderék és még három család azonnali kilakoltatását három héttel ezelőtt rendelték el. Ők azonban még most is a házukban laknak.

A bánya felső pereme a Máramarosi úti óvoda kertjénél ér véget. Ez év februárjában a bányában történt földmozgáskor az óvoda »közvetlenül veszélyben forgott«. A talajmechanikai vizsgálatok ugyanis kiderítették azóta, hogy az óvoda nem mészkővön áll, ahogyan feltételezték, s ezért az óvoda irányában történő további földkitermelés azonnali leállítását javasolták a szakemberek. A földmarkolók ar-

rébb mentek, az óvoda azonban még ma is működik.

— A téglagyár vállalta, hogy új óvodát épít számukra. Csak nehogy papíron maradjon. A műszakiak megvizsgálták az épületet, nem találtak rajta gyanús repedéseket. Mégis, érthető nyugtalanság fog el bennünket is, a szülőket is, ha újabb földmozgásokról hallunk a bányában, vagy olyan katasztrófától írnak a lapok, mint amilyen az angliai aberfani volt.

Túlbecsült agyagvagyon

A Földmérő és Talajvizsgáló Vállalat igazgatójának levelében áll a következő passzus is: »A helyzet azonban az, hogy a fennálló építőanyag és beruházási hitelhiány miatt előreláthatóan a bánya újabb 12 évre működési engedélyt fog kapni, annak ellenére, hogy minden érdekelt műszaki szakember egyetért annak veszélyességével.«

A kiscelli agyag jó minőségű, téglagyártásra kiválóan alkalmas. A gyár évente mintegy 30 millió téglát készített belőle. Nem lebecsülendő mennyiség ez, különösen ha a nagy építőanyaghiányt nézzük.

A Téglá- és Cserépipari Tröszt ragaszkodott is ahhoz, hogy egyelőre ne kerüljön a bánya bezárásra. A felettes hatóságokhoz küldött jelentésében azt közölte, hogy a 2-es számú bányában még mintegy 600 000 köbméter jó minőségű felhasználható agyag van. Ez alapján kapták meg az üzemeltetési engedélyt 1975-ig. Valójában ennek az agyagmennyiségnek csak egy része van a bánya birtokában, a többihez úgy jutnának, ha további kisajátítások, házlebontások, úttáhelyezések történnének. Ezek pedig milliókba kerülnek — nem beszélve az eddig említett károkról, veszélyekről — s kérdésessé tennék az óbudai téglá- és cserépgyártás gazdaságosságát.

Az építőanyagipar néhány képviselőjének a problémák ismeretében is az volt eddig az álláspontja: a népgazdaság kárát akarja az, aki az óbudai agyagbányászt megszüntetést sürgeti. Legalábbis addig, amíg pótlására a solymári téglagyártást üzembe nem helyezik.

Ezzel kapcsolatban azonban felvetődik néhány gondolat. A bányában komolyabb földcsúszások már 1954-ben is előfordultak. A solymári téglagyár rekonstrukciója terve ugyancsak már évekkel ezelőtt elkészült, de megvalósításához igen vonatottan láttak hozzá. Először hitel-problémákba ütköztek, később azonban, amikor már mód lett volna a solymári rekonstrukció meggyorsítására, a jelentkező nagy téglá- és cserépgyár miatt inkább az óbudai gyár termelésének fokozására fordították figyelmüket.

Biztonsági övezet

Óbudán azonban évekkel ezelőtt és most is beruházás csak egyetlen célból lehet jogos és indokolt. Ha területvédelmi munkálatokba kezdenek. Óvárkokat, szivárgókat építenek, támbordákat alakítanak ki, felszíni és felszín alatti vizek ellen védekező műveket létesítenek. A szükséges védekezést ugyanis a gyár a múltban teljesen elhanyagolta és így némelyik időszakban a termelés lényegében beleillett a bányarablás fogalmába.

A III. kerületi tanácsnál Arnóczy János, az építési osztály vezetője a bánya és környékének vázlatát teszi elénk. Piros ívvel van kihúzva rajta az a terület, amelyet a tanács kénytelen volt kisajátításra engedélyezni annak érdekében, hogy a további omlásvesztélyt, földcsúszást megszüntessék. Négy ház, az óvoda-épület és 24 telek egészben vagy részben esik bele ebbe a biztonsági övezetbe.

— Kényszerhelyzetbe kerülünk. Ezekhez a kisajátításokhoz hozzá kellett járulni. Ezenkívül egymeternyi újabb területet sem kap tőlünk a gyár. Mindent megteszünk annak ér-

dekében, hogy a bánya tervezett visszafejlesztése, majd a téglagyár végleges leállítását minél előbb bekövetkezzék, a bányagödör pedig fel legyen töltve — mondja Arnóczy János.

A III. kerületi Népi Ellenőrzési Bizottság elnöke, Kósa János, így nyilatkozik: »Az kellene, hogy a földmozgások után végre az illetékesek is megmozduljanak.« A földlépcsők, a rézsűk kialakításával nyert agyag felhasználása után azonnal meg kellene szüntetni a bányászt, nem várva sem az 1975-ös, sem az 1970-es határidőig. Jogosan teszi fel a kérdést a népi ellenőrzés: »Népgazdasági érdek lehet-e Óbuda belterületén ilyen tájcsúfító, veszélyeket magában rejtő bánya üzemeltetése?«

Cikkünk megírása után kaptunk tájékoztatót Csáki Bélától, a téglagyár igazgatójától. Elmondotta, hogy e hét elején az Országos Bányaműszaki Főfelügyelőség és a Téglá- és Cserépipari Tröszt bejárás tartottak a bánya területén. Megállapították, hogy az újabb kisajátítás, illetve a rézsűk kialakítása révén 150—200 000 köbméter haszonanyaghoz juthatnak. Ez a mennyiség a gyár 2—2,5 évi üzemeltetéséhez elegendő. Utána az agyagbányászt véglegesen megszüntetik. A mostani bányabejárás során meghatározták a mély és veszélyes bányagödör feltöltésének módját, ütemét is. A csúszásokat előlédző felszíni és forrásvizek elfogását már megkezdték, 1966. december 31-ig pedig kötelesek a vízvezetés és feltöltés részletes műszaki terveit elkészíteni. Az új óvoda felépítésére az anyagi fedezet már biztosítva van, tervezése meg is kezdődött.

Az igazgató elmondta: a jelenlegi elképzelések szerint a gyárat, annak berendezéseit néhány évig még azután is üzemeltetik, ha elfogyott a bizonyos 150—200 000 köbméter agyag. Más bányákból hordanának át földet. Ez azonban önkéntelen felveti a téglá- és cserépgyártás gazdaságosságának kérdését Óbudán, s — az eddigi tapasztalatok alapján — némi kételyt támaszt majd sok emberben a bánya két éven belüli végleges bezárását illetően is. Ezt az aggodalmunkat Csáki igazgatónak is jeleztük.

— A tanács velünk is közölte, hogy a továbbiakban egy lépésnyi újabb területet sem ad. Trösztünknek is határozott álláspontja a bányászt legkésőbb 1969-ben teljesen abbahagyni.

A tanács és a tröszt ígéretéhez, elhatározásához mi pedig most tanúként hívjuk a Tábor-hegy és Óbuda lakóit.

Keserü Ernő